

Annettu julkipanon jälkeen
7.2.2019

ASIA Pyhäjärven säännöstelyn lupaehtojen tilapäinen muuttaminen, Tampere, Nokia, Pirkkala, Lempäälä, Vesilahti

HAKIJA Pirkanmaan elinkeino-, liikenne ja ympäristökeskus

HAKEMUS Pirkanmaan elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus (ELY-keskus) on valtion valvontaviranomaisena hakenut poikkeamista Pyhäjärven säännöstelyn lupaehtoista. Poikkeamista haetaan vesilain 18 luvun 4 §:n perusteella.

HANKKEEN KUVAUS

Vesistön kuvaus

Pyhäjärvi on Kokemäenjoen vesistöalueen keskusjärvi Tampereen eteläpuolella. Järven pinta-ala on 121,6 km², keskisyvyys 5,5 m ja suurin syvyys 50 m.

Pyhäjärveen laskevat Näsijärven reitin vedet (valuma-alueen pinta-ala 7 642 km²) Tammerkosken kautta ja Vanajaveden reitin (valuma-alueen pinta-ala 8 641 km²) vedet Kuokkalankosken ja Lempäälän kanavan kautta. Koko valuma-alueen pinta-ala on 17 073 km² ja järvisyys 14,2 %. Pyhäjärvi laskee Nokianvirran eli Emäkosken kautta Kuloveen.

Lupamääräykset, joista poikkeamista haetaan

Pyhäjärven säännöstelyä koskee Toisen vesistötoimikunnan päätös nro 40/1957, joka koskee Vanajaveden ja Pyhäjärven vedenjuoksun säännöstelyä. Päätös on annettu 13.1.1958 Tie- ja vesirakennushallitukselle valtion edustajana.

Päätöksessä on seuraava juoksutusta koskeva määräys, johon hakija hakee muutosta:

- "11) Sitten kun säännöstelyn edellyttämät työt on suoritettu, on Pyhäjärven vedenjuoksua säännösteltävä Nokia Osakeyhtiön omistaman Emäkoskessa sijaitsevan vesilaitoksen tai Melonsyöstävään rakennettavan vesilaitoksen padolla siten,*
- ettei vedenkorkeus tuulista tai muista tilapäisistä häiriöistä johtuvia lyhytaikaisia poikkeuksia lukuun ottamatta eri vuodenaikoina ylitä*

Toutosenselän asteikolla säännöstelyn ylärajaa, jota kuvaavan murtoviivan taitepisteet ovat:

1.1	NN +77,15 m
16.2.	77,15 m
16.3.	76,60 m
1.4.	76,60 m
1.5.	77,00 m
16.6.	77,15 m
1.8.	77,15 m
1.10.	77,00 m
1.11.	77,00 m
1.12.	77,15 m
31.12.	77,15 m, eikä

alita Toutosenselän asteikolla laivaliikennekautena, kuitenkin aikaisintaan toukokuun 16. päivästä ja enintään marraskuun 15. päivään korkeutta NN +75,60 m, eikä muuna aikana vuotta korkeutta NN +75,60 m.

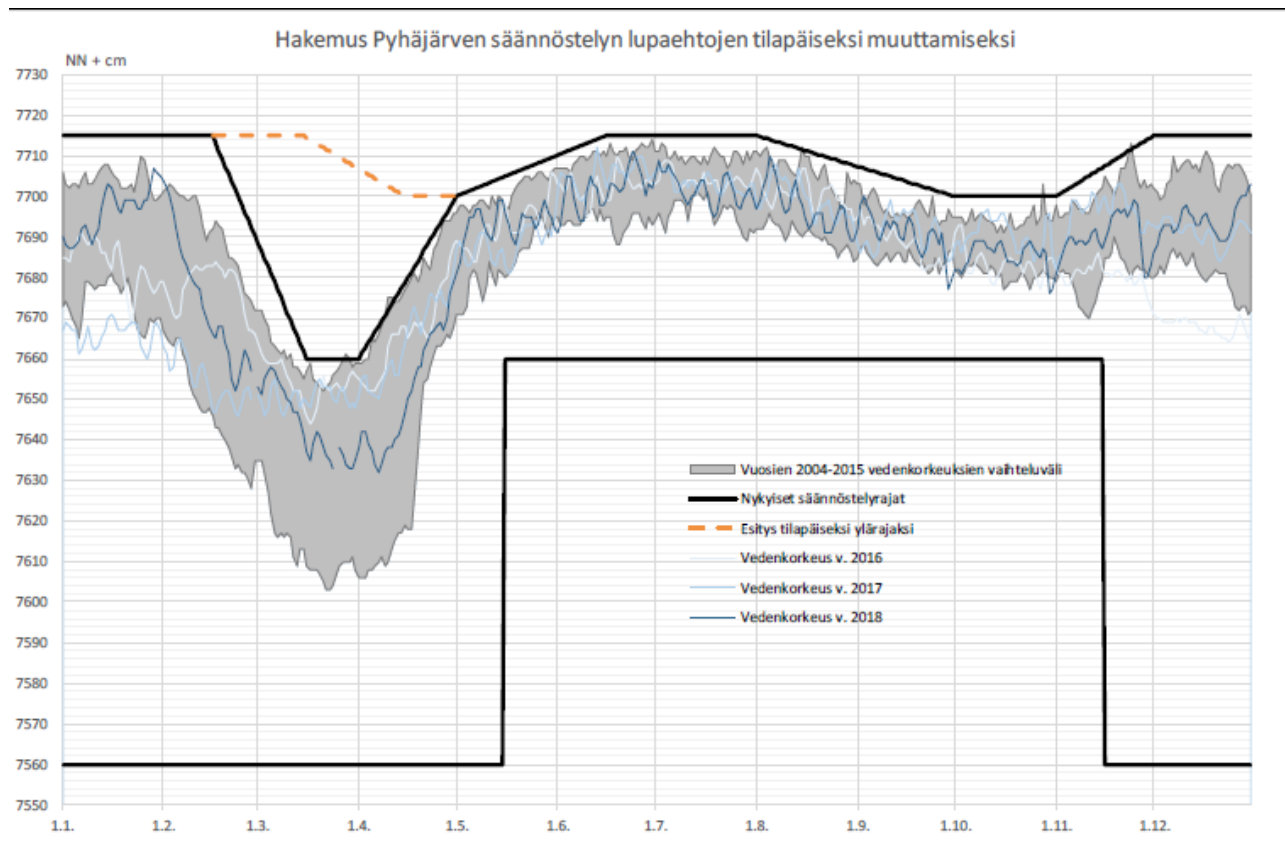
- *että uittoaikana juoksutetaan Pyhäjärvestä Kokemäenjokeen, uittajain niin vaatiessa, vähintään 100 m³/s tai milloin säännöstelemätön vesimäärä, jolla tarkoitetaan sitä vesimäärää, mikä purkautuisi Pyhäjärvestä ennen tämän luvan myöntämistä voimassa olevaa Emäkosken tai Melonsyöstävän vesilaitoksen juoksutussääntöä noudattaessa, olisi jäänyt mainittua 100 m³/s pienemmäksi, vähintään edellä sanottua säännöstelemätöntä vesimäärää, mikäli se on mahdollista alittamatta laivaliikennekauden alarajan*
- *että milloin vedenkorkeus on säännöstelyn ylärajalla, säännöstelyaltaasta juoksutetaan vähintään edellisen vuorokauden tulovesimäärä sekä tulovesimäärän ollessa kasvussa lisäksi edellisen vuorokauden havaittua kasvua vastaava lisäys, kaikkiaan ei kuitenkaan enempää kuin 370 m³/s; sekä*
- *että jos säännöstelyaltaan vedenpinta tulovesimäärän noustessa yli 370 m³/s ylittää säännöstelyn ylärajan, altaasta juoksutettavan vesimäärän suuruutta lisätään 25 m³/s joka vuorokausi siksi, kunnes vedenpinnan nousu lakkaa, ja suurinta juoksutusta jatketaan, kunnes vedenkorkeus jälleen saavuttaa säännöstelyn ylärajan.”*

Lupamääräyksistä poikkeamisen kuvaus

Pirkanmaan ELY-keskus esittää, että aluehallintovirasto myöntää luvan poiketa tilapäisesti Pyhäjärven säännöstelyn edellä lupamääräyksessä 11 määrätystä ylärajasta keväällä 2019 seuraavasti:

- 1.1. NN +77,15 m
- 16.3. NN +77,15 m
- 16.4. NN +77,00 m
- 1.5. NN +77,00 m

Esityksen mukainen väliaikainen yläraja on esitetty alla olevassa kuvassa.



Esitetty muutos on sama kuin Pirkanmaan ELY-keskuksen Länsi- ja Sisä-Suomen aluehallintovirastolle 27.11.2018 jättämässä hakemuksessa Pyhäjärven ja Vanajaveden säännöstelyluvan tarkistamiseksi (LSSA-VI/10843/2018). Esitetyn mukainen säännöstelyraja ei vaikuta varautumiseen kevään tulviin, koska järveen on mahdollisuus juoksuttaa lisää tilaa, jos lumitilanteen kehittyminen sitä edellyttää.

Vallitseva vesitilanne ja sen kehittyminen

Pyhäjärveen laskevien Vanajaveden ja Näsijärven kevään tulovirtaamat ovat ennusteen mukaan jäämässä keväällä hyvin pieniksi. Ennustetut pienet tulovirtaamat johtuvat Valkeakosken voimalaitoksen yläpuolisten sekä Muroleenkosken yläpuolisten luonnontilaisten järvien poikkeuksellisen alhaisista vedenkorkeuksista sekä maaperän vesivarastojen vähydestä (ts. ajankohtaan nähden suuri maakosteuden vaje). Lisäksi pohjavesien vedenpinnat ovat etenkin vesistöalueen pohjois- ja koillisosassa hyvin alhaiset. Vanajaveteen suuri osa tulovirtaamasta virtaa Valkeakosken voimalaitoksen kautta ja Näsijärveen Muroleenkosken kautta.

Pyhäjärveen laskevista järvistä Vanajavedellä vedenkorkeuden voidaan olemassa olevan luvan mukaan jättää laskematta maaliskuun keskimääräisiin arvoihin, kun tarve varautua kevättulviin on vähäistä. Näsijärvellä haetaan tilapäistä muutosta, jotta pakollista kevätkuoppaa ei tarvitse tehdä.

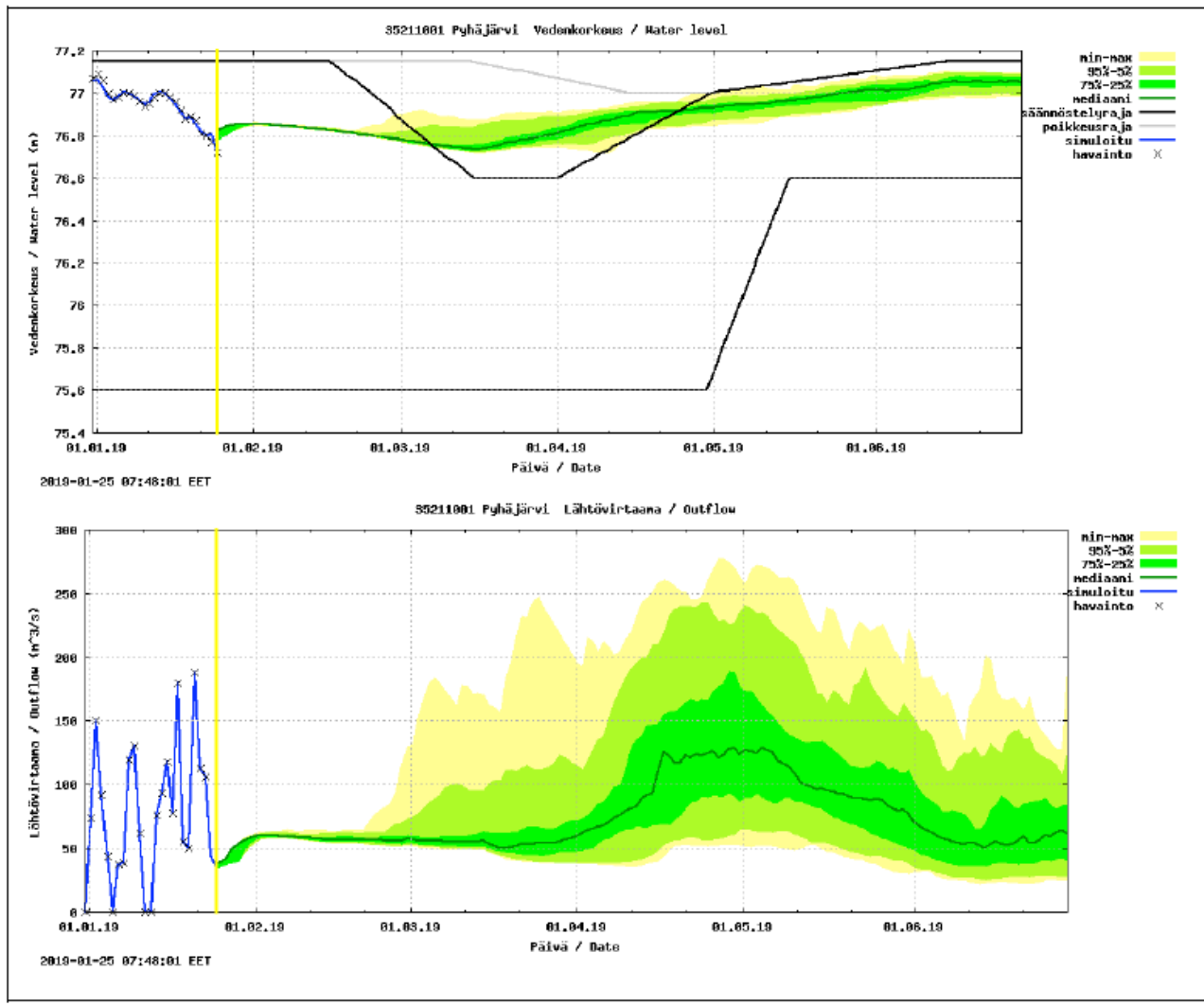
Keväälle on tällä hetkellä ennustettu tavanomaista lumikertymää. Ennusteen mukaan lumen vesi-arvo on suurimmillaan maaliskuun puolella välissä ollen Näsijärven valuma-alueella 80...90 mm ja Vanajaveden valuma-alueella 70...80 mm. Tästä huolimatta sulamisesta muodostuva valunta ei ennusteen mukaan riitä nostamaan Muroleenkosken ja Valkeakosken voimalaitoksen virtaamia edes keskimääräiselle tasolle. Syynä on järvien poikkeuksellisen alhainen vedenkorkeus ja maaperän kosteusvaje. Näillä näkymin Valkeakosken voimalaitoksen juoksutusta rajoitetaan lupaehtojen mukaisesti koko kevään ja alkukesän ajan. Muroleenkosken virtaamahuippu jää ennusteen mukaan puoleen keskiyli-virtaamasta ($MHQ=118 \text{ m}^3/\text{s}$).

Arvio poikkeamisesta saatavasta hyödystä ja aiheutuvista vahingoista

Alhainen järvien vedenkorkeus aiheuttaa tarpeetonta haittaa järvien virkistyskäytölle, ekologiselle tilalle ja kalastolle. Pyhäjärven merkitys maakunnan keskusjärvenä on virkistyskäytölle ja kalastukselle suuri. Tarpeettoman alhainen vedenkorkeus aiheuttaa haittaa etenkin matalien lahtialueiden vesien tilalle. Ilman poikkeusta vedenkorkeuden nostaminen keväällä virkistyskäytölle hyvälle tasolle voi hankaloitua etenkin alkukesällä.

Suomen ympäristökeskus on laatinut Vesistömallijärjestelmällä arvion poikkeaman vaikutuksesta vedenkorkeuksiin ja virtaamiin. Mallinnuksessa on otettu huomioon Näsijärven säännöstely-yhtiön hakemus Näsijärven säännöstelyn lupaehtojen tilapäiseksi muuttamiseksi.

Vesistömallijärjestelmän laskenta, vaikutukset Pyhäjärven vedenkorkeuksiin ja virtaamiin:



Poikkeamisen myötä vähennetään vedenkorkeuden haitallista laskua helmikuussa ja maaliskuussa sekä varmistetaan riittävä vedenkorkeuden nousu huhti-toukokuussa. Poikkeamisen aikana vedenkorkeus pyritään pitämään vähintään 10 cm väliaikaisen ylärajan alapuolella, jotta erilaisiin tilanteisiin (voimakas sadejakso tai laitevika) voidaan varautua. Poikkeamisen jälkeen noudatetaan tavanomaista säännöstelyä vallitseva vesitilanne huomioon ottaen.

SYKEN vesistömalliennusteen mukaan poikkeamisen aikana Pyhäjärven keskimääräinen juoksutus helmi-maaliskuun aikana pienenee nykyisestä noin 25 % ja kasvaa selvästi toukokuun aikana. Juoksutusmaksimi ei kuitenkaan kasva, vaan suurempi juoksutus ajoittuu toukokuussa pidemmälle jaksolle. Poikkeamisen ansiosta juoksutus on toukokuussa lähes kaksinkertainen.

Esityksellä pienennetään Pyhäjärven säännöstelykapasiteettia vastaanottaa suuria sulamisvesimääriä. Kokemäenjoen alaosaan tulvavirtaamat eivät kasva, koska Pyhäjärven maksimijuoksutus ei laskennan perusteella nouse. Suuri varastotilan tarve edellyttäisi kuitenkin poikkeuksellisen suurta sadantaa sulamisaikana.

Esitetyn tilapäisen muutoksen aikana Pyhäjärvellä tai sen rannoilla ei ole sellaista aktiivista rannan tai vesialueen käyttöä, jolla ajankohdalle tavanomaista korkeammasta vedenkorkeudesta voisi olla haittaa. Poikkeaminen kevätkuopasta ei aiheuta haittaa vedenottamiselle eikä haitallista muutosta jätevesien laimenemisolosuhteisiin. Se ei myöskään lisää alapuolisten uomien syöpymisriskiä tai vaikuta järvien rantarakenteisiin. Esityksellä ei ole vaikutusta patoturvallisuuteen.

Poikkeaminen kevätkuopasta varmistaa riittävän juoksutuskapasiteetin huhti-toukokuussa, mutta poikkeamisesta ei varsinaisesti saada suurta voimataloushyötyä. Poikkeamisen myötä Melon voimalaitoksen ja sen alapuolisten voimalaitosten juoksutus voidaan hallita taloudellisesti paremmin.

Poikkeaminen kevätkuopasta pienentää jäätyvän rantavyöhykkeen pinta-alaa ja siten vähentää säännöstelyn haitallista vaikutusta rantakasvillisuudelle ja pohjaeläimille sekä syyskutuisille kaloille. Poikkeamisen merkitys kasvaa etenkin matalilla vesistön osilla. Poikkeamisella on positiivisia vaikutuksia vesistön ekologiseen tilaan ja se parantaa Pyhäjärven virkistyskäyttöä, koska vedenkorkeutta voidaan nostaa nopeammin kesän virkistyskäyttötasolle.

HAKEMUKSESTA TIEDOTTAMINEN

Aluehallintovirasto on käsitellyt asian vesilain 18 luvun 4 §:n 3 momentin nojalla kuuluttamatta.

LAUSUNNOT

Pirkanmaan ELY-keskus on vesilain yleisen edun valvojana lausunnossaan todennut, että kuluneen syksyn kuivuustilanne on ollut poikkeuksellinen, minkä vuoksi Näsijärven ja Vanajaveden yläpuolisten suurten luonnontilaisten järvien vedenkorkeudet ovat olleet poikkeuksellisen alhaiset. Hakemuksen tarkoituksena on poiketa ns. pakollisen kevätkuopan tekemisestä siten, että maalisi- ja huhtikuussa jätetään tekevä voimakas vedenkorkeuden lasku.

ELY-keskus katsoo, että lupaehtoihin voidaan tehdä tilapäinen muutos, koska vedenkorkeuden nostaminen keväällä voi muuten hankaloitua etenkin alkukesällä. Liian alhainen vedenkorkeus aiheuttaa haittaa järvien virkistyskäytölle, ekologiselle tilalle ja kalastolle.

Pohjois-Savon ELY-keskus on yleistä kalatalousetua valvovana viranomaisena todennut, että esitys säännöstelyn lupaehtojen määräaikaan muuttamiseen on tarkoituksenmukainen ja kalataloudellisesti kannatettava. Alhainen vedenkorkeus aiheuttaa haittaa etenkin matalien lahtialueiden kalastolle. Pyhäjärven rantavyöhykkeen jäätyminen tai

jääminen keväällä kuivaksi on haitallinen kevätkutuisille kaloille ja rantavedessä esiintyvälle ravulle.

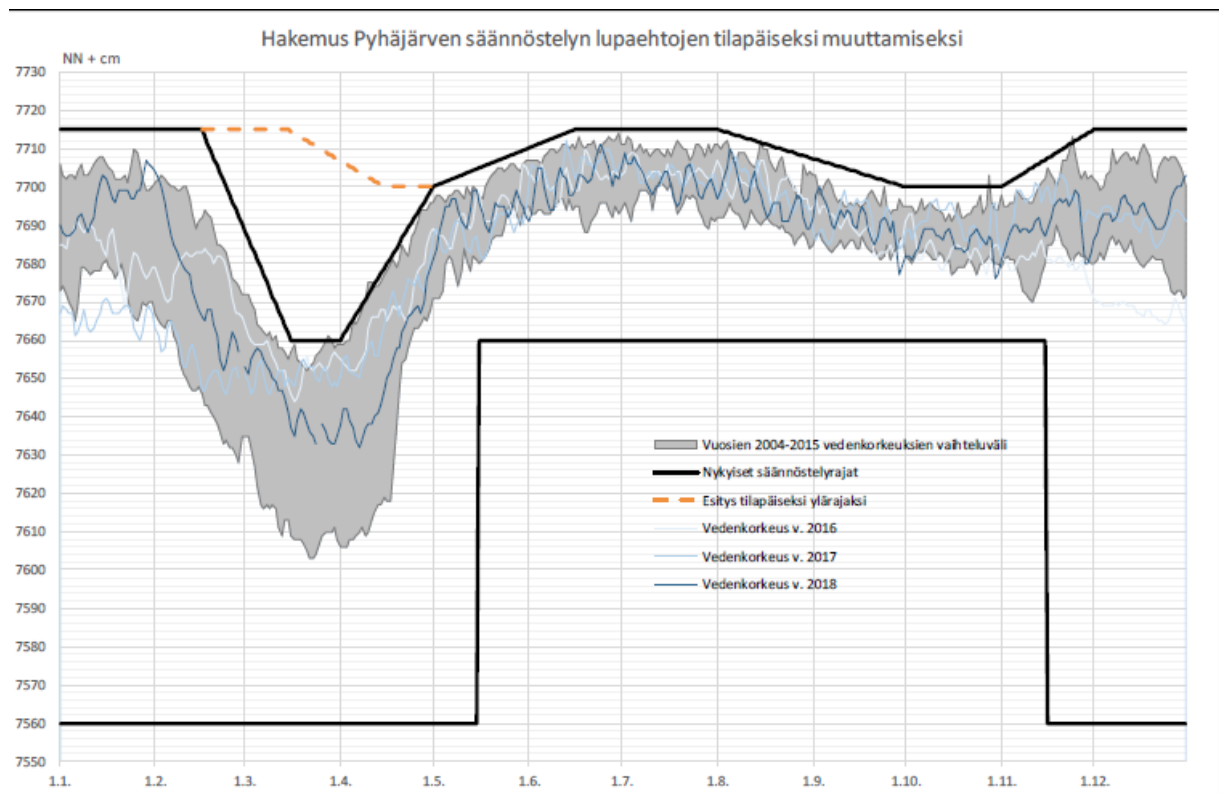
Kainuun ELY-keskus (patoturvallisuusviranomainen) on ilmoittanut, että sillä ei ole hakemuksen johdosta huomautettavaa.

ALUEHALLINTOVIIRASTON RATKAISU

Luparatkaisu

Aluehallintovirasto antaa Pirkanmaan elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskukselle oikeuden toteuttaa Pyhäjärven juoksutusta siten, että ajanjaksolla 1.2.–30.4.2019 Toisen vesistötoimikunnan päätöksen nro 40/1957 lupamääräyksen 11) mukaisesta säännöstelyn ylärajasta voidaan poiketa seuraavasti: 16.2.2019 jälkeen vedenpinnan tasoa ei tarvitse laskea päätöksen mukaisesti, vaan 16.3.2019 Pyhäjärven vedenpinnan yläraja on NN +77,15 m ja laskee siitä tasaisesti siten, että vedenpinnan yläraja on 16.4.2019 NN +77,00 m. 1.5.2019 lähtien palataan em. päätöksessä määrättyihin säännöstelyrajoihin (1.5. NN +77,00 m).

Kuva säännöstelyn muutoksesta:



Luvan saajan on lisäksi noudatettava seuraavia lupamääräyksiä.

Lupamääräykset

- 1) Kevättulvaan tulee varautua riittävästi ja vedenjuoksutus ja säännöstely hoitaa siten, että säännöstelyn yläraja ei ylitä keväällä ja että alapuolisessa vesistössä ei aiheuteta vältettävissä olevaa vahinkoa eikä haittaa.
- 2) Poikkeamiseen liittyvistä toimenpiteistä on tiedotettava hankkeen vaikutusalueen kuntien laajalevikkisimmissä sanomalehdissä.
- 3) Tämän luvan mukaisista toimenpiteistä johtuva edunmenetys on hakemuksesta korvattava. Korvausvelvollinen on toimenpiteen suorittaja.

RATKAISUN PERUSTELUT

Pyhäjärven lupamääräyksistä poikkeava juoksutus on tarpeen rantakasvillisuudelle ja kalastolle aiheutuvien haitallisten vaikutusten ehkäisemiseksi.

Asian kiireellisyys on edellyttänyt hakemuksen käsittelemistä osin noudattamatta, mitä vesilain 11 luvussa säädetään hakemusasioden käsittelystä.

PÄÄTÖKSEN TÄYTÄNTÖÖNPANO

Tämä päätös saadaan panna täytäntöön muutoksenhausta huolimatta.

SOVELLETUT SÄÄNNÖKSET

Vesilain 18 luvun 4 § 2 ja 3 momentti ja 6 § 2 momentti

LAUSUNTOIHIN VASTAAMINEN

Aluehallintovirasto on ottanut asiasta annetut lausunnot huomioon päätöksestä ilmenevällä tavalla.

KÄSITTELYMAKSU

Maksutta.

Valtioneuvoston asetuksen aluehallintovirastojen maksuista vuosina 2019 ja 2020 (1244/2018) mukaan maksua ei peritä valtion ja kunnan viranomaiselta näiden suorittaessa vesilaissa säädettyä laillisuuden tai yleisen edun valvontatehtävää.

LUPAPÄÄTÖKSESTÄ TIEDOTTAMINEN

Päätös Pirkanmaan ELY-keskus

Jäljennös päätöksestä

Varsinais-Suomen ELY-keskus
 Pohjois-Savon ELY-keskus
 Kainuun ELY-keskus
 Tampereen kaupungin ympäristönsuojeluviranomainen
 Nokian kaupungin ympäristönsuojeluviranomainen
 Pirkkalan kunnan ympäristönsuojeluviranomainen
 Lempäälän kunnan ympäristönsuojeluviranomainen
 Vesilahden kunnan ympäristönsuojeluviranomainen
 Suomen ympäristökeskus
 Tampereen aluepelastuslaitos
 Maa- ja metsätalousministeriö

Ilmoittaminen ilmoitustauluilla ja internetissä

Tieto päätöksestä julkaistaan Länsi- ja Sisä-Suomen aluehallintoviraston sekä Tampereen kaupungin, Nokian kaupungin, Pirkkalan kunnan, Lempäälän kunnan ja Vesilahden kunnan virallisilla ilmoitustauluilla. Päätös julkaistaan internetissä aluehallintoviraston Lupa-Tietopalvelussa.

MUUTOKSENHAKU Päätökseen saa hakea muutosta Vaasan hallinto-oikeudelta valittamalla.

Liite Valitusosoitus

Asian on ratkaissut ympäristöneuvos Arto Paananen. Asian on esitellyt ympäristöylitarkastaja Johanna Romu.

Asiakirja on hyväksytty sähköisesti. Merkintä sähköisestä hyväksymisestä on asiakirjan viimeisellä sivulla.

Valitusviranomainen	Aluehallintoviraston päätökseen saa hakea valittamalla muutosta Vaasan hallinto-oikeudelta . Asian käsittelystä perittävistä maksusta valitetaan samassa järjestyksessä kuin pääasiasta.
Valitusaika	Määräaika valituksen tekemiseen on 30 päivää tämän päätöksen antopäivästä sitä määräaikaan lukematta. Valitusaika päättyy 11.3.2019.
Valitusoikeus	Päätöksestä voivat valittaa asianosaiset, rekisteröity yhdistys tai säätiö, jonka tarkoituksena on ympäristön-, terveyden- tai luonnonsuojelun taikka asuinympäristön viihtyisyyden edistäminen ja jonka toiminta-alueella kysymyksessä olevat ympäristövaikutukset ilmenevät, toiminnan sijaintikunta ja muu kunta, jonka alueella toiminnan ympäristövaikutukset ilmenevät, valtion valvontaviranomainen sekä toiminnan sijaintikunnan ja vaikutusalueen kunnan ympäristönsuojeluviranomainen ja asiassa yleistä etua valvova viranomainen.
Valituksen sisältö	Valituskirjelmässä, joka osoitetaan Vaasan hallinto-oikeudelle, on ilmoitettava - päätös, johon haetaan muutosta - valittajan nimi ja kotikunta - postiosoite ja puhelinnumero ja mahdollinen sähköpostiosoite, joihin asiaa koskevat ilmoitukset valittajalle voidaan toimittaa (mikäli yhteystiedot muuttuvat, on niistä ilmoitettava Vaasan hallinto-oikeudelle, PL 204, 65101 Vaasa, sähköposti vaasa.hao@oikeus.fi) - miltä kohdin päätökseen haetaan muutosta - mitä muutoksia päätökseen vaaditaan tehtäväksi - perusteet, joilla muutosta vaaditaan - valittajan, laillisen edustajan tai asiamiehen allekirjoitus, ellei valituskirjelmää toimiteta sähköisesti (faksilla tai sähköpostilla)
Valituksen liitteet	Valituskirjelmään on liitettävä - asiakirjat, joihin valittaja vetoaa vaatimuksensa tueksi, jollei niitä ole jo aikaisemmin toimitettu viranomaiselle - mahdollisen asiamiehen valtakirja tai toimitettaessa valitus sähköisesti selvitys asiamiehen toimivallasta

Valituksen toimittaminen Vaasan hallinto-oikeudelle

Valituskirjelmä liitteineen on toimitettava Vaasan hallinto-oikeudelle. Valituskirjelmän on oltava perillä määräajan viimeisenä päivänä ennen virka-ajan päättymistä. Valituskirjelmä liitteineen voidaan myös lähettää postitse, telekopiona tai sähköpostilla. Sähköisesti toimitetun valituskirjelmän on oltava toimitettu niin, että se on käytettävissä vastaanottolaitteessa tai tietojärjestelmässä määräajan viimeisenä päivänä ennen virka-ajan päättymistä.

Valituksen voi tehdä myös hallinto- ja erityistuomioistuinten asiointipalvelussa osoitteessa <https://asiointi2.oikeus.fi/hallintotuomioistuimet>.

Vaasan hallinto-oikeuden kirjaamon yhteystiedot

käyntiosoite:	Korsholmanpuistikko 43, 4. krs
postiosoite:	PL 204, 65101 Vaasa
puhelin:	029 56 42780
faksi:	029 56 42760
sähköposti:	vaasa.hao@oikeus.fi
aukioloaika:	klo 8–16.15

Oikeudenkäyntimaksu

Vaasan hallinto-oikeudessa valituksen käsittelystä perittävä oikeudenkäyntimaksu on 260 euroa. Mikäli hallinto-oikeus muuttaa valituksenalaista päätöstä muutoksenhakijan eduksi, oikeudenkäyntimaksua ei peritä. Maksua ei myöskään peritä eräissä asiaryhmissä eikä myöskään mikäli asianosainen on muualla laissa vapautettu maksusta. Maksuvelvollinen on vireillepanija ja maksu on valituskirjelmäkohtainen.

Tämä asiakirja LSSAVI/1442/2019 on hyväksytty sähköisesti / Detta dokument LSSAVI/1442/2019 har godkänts elektroniskt

Paananen Arto 05.02.2019 13:32

Romu Johanna 05.02.2019 13:18